

1851 – Casa a Cavorgia Sura sin territori da Mustér

Ils habitonts a Cavorgia Sura han meinsvart caschunau motivs da dispetas denter la vischnaunca da Mustér e Tujetsch. Ina da quellas malemperneivoladads ei succedia igl onn 1731 e 1732. Las autoritads ein seradunadas per metter en uorden la damonda dils cunfins denter las duas vischnauncas. Sigisbert Monn ei in habitont da Cavorgia Sura culla casa sin territori da Mustér. Igl onn 1842 conceda Tujetsch il dretg da baghegiar casa sin terren da Mustér. Treis onns pli tard vul el saver sch'el seigi aunc vischin da Tujetsch.

1842, ils 20 da zercladur

Plinavon concediu in sulom da casa giun **Cavorgia Sura**, senza pregiudezi d'in auter vischin, a signur statalter Sigisbert Monn.

1845, il matg

Ha statalter Sigisbert Monn dumandau ch'el vegli baghegiar casa sin territori dils da **Mustér**, **Cavorgia Sura**, e sch'el vegni ad esser vischin da **Tujetsch**.

1851

Cun scriver dils 26 da schaner 1851 communichescha il gerau da **Tujetsch**, Hans Giachen Beer, als stimai signurs geraus dalla vischnaunca da **Mustér**.

Stimatissims signurs geraus!

Cheu tarmettein nus igl extract dil protocol davart la casa da **Cavorgia Sura** da Sigisbert Monn, la quala ei sin vies intschess, ed ei da part da nossa vischnaunca concludiu sco suonda, numnadamein: che nossa vischnaunca sedeclari oz e per adina d'enconuscher statalter Sigisbert Monn e siu vegnentsuenter, sco era auters schon da vischnaunca che duessen oz ni damaun habitar ni vegnir possessurs dalla detga casa, per nos vischins da vischnaunca, schebein che sia ussa habitada casa, la quala ei dispiteivla, ei buca sin nies intschess.

El dueigi aber era esser obligaus da purtar giu tuttas grevezias e leu persuenter po era guder tuts avantatgs da vischnaunca sco in auter vischin da vischnaunca.

Era il segnerfarrer I: per sesez :I ha dau giu sia declaronza da quellas varts d'esser obligaus e survivr als habitonts da quella casa spiritualmein.

Quei ei aschia la conclusiun da nossa vischnaunca.

Restel cun la duida stema lur prompt per survivr

Tujetsch ils 26 da schaner 1951

Hans Giachen Beer, gerau

1851, ils 18 da settember

Protocol davart la casa da statalter Sigisbert Monn orasi **Cavorgia Sura**, il qual ei vegniu tarmess tier al "Vorstand" sut il medem datum sco sura e zuar sco suonda.

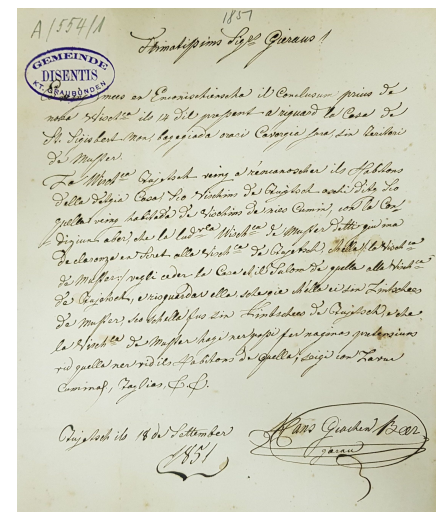
Ei vegn mess en enconuschientscha il conclus prius da nossa vischnaunca, ils 14 dil present ariguard la casa da statalter Sigisbert Monn baghegiada orasi **Cavorgia Sura** sin il territori da **Mustér**.

La vischnaunca da **Tujetsch** vegn a reconuscher ils habitonts dalla detga casa sco vischins da **Tujetsch**, aschiditg sco quella vegn habitada da vischins da nies cumin, cun la cundiziun aber che la ludeivla vischnaunca da **Mustér** detti giu ina declaronza en scret

alla vischnaunca da **Tujetsch**, ch'ella, la vischnaunca da **Mustér**, vegli ceder la casa ed il sulom da quella alla vischnaunca da **Tujetsch** e risguarda ella, schegie ch'ella ei sin intschess da **Mustér** e che la vischnaunca da **Mustér** hagi ni possi far neginas pretensiuns vid quella ni vid ils habitonts da quella, seigi cun lavurs cuminas, taglias etc.

Tujetsch, ils 18 da settember 1851

Hans Giachen Beer, dil temps gerau.

1853 - Uorden forestal

Igl uorden forestal, uorden d'uaul, ch'ils Tuatschins acceptan, ei in novum el cantun Grischun. Il pinar lenna vegn restrenschiu rigurusamein ed en differents territoris scumandaus totalmein duront plirs onns. Ils prezis da lenna vegnan alzai e la pli gronda midada ei il remunerar il baghegiar casas e construir seios cun crap. Cun quellas midadas ei vegniu contribuui massivamein al spindramet digl uaul tuatschin. Da l'otra vart semida la situzaiun dils paupers. Cun excepziun dalla lenna da fiug surmuntan ils prezis per lenna da baghegiar ils mettels finansials avon maun. Leu nua che las consequenzas d'in diever dalla lenna senza mesira ein ton evidentas, ha il Tuatschin mussau ina consequenta promptadad per innovaziuns.

Forstordnung der Löbl. Gemeinde Tavetsch

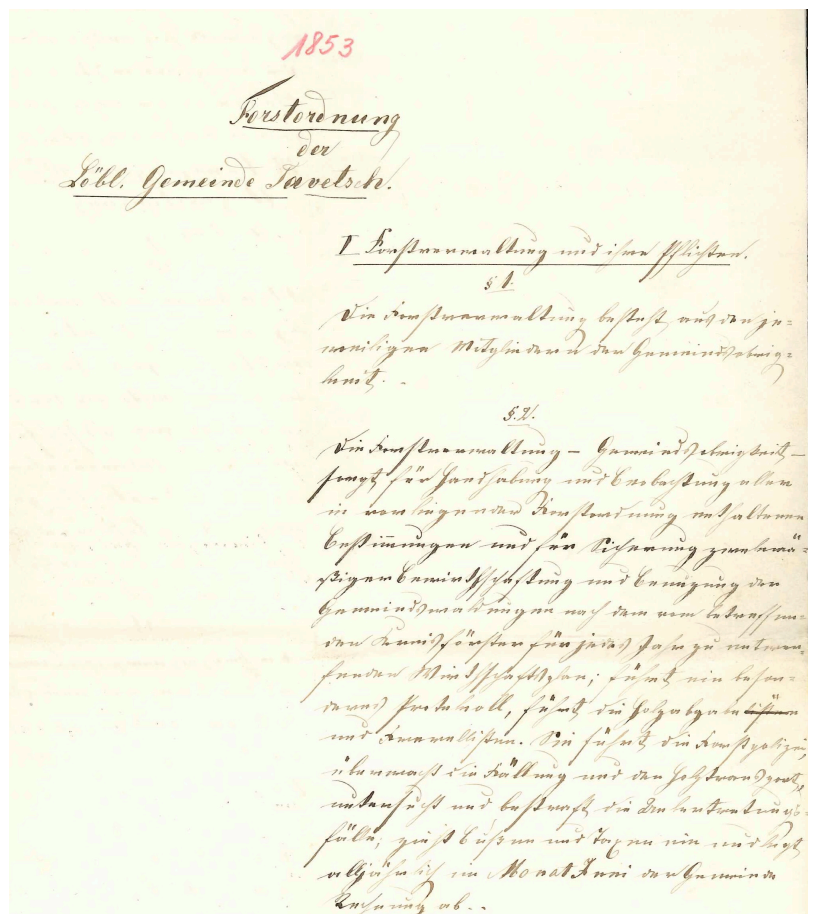
I. Fortsverwaltung und ihre Pflichten

§1.

Die Forstverwaltung besteht aus den jeweiligen Mitgliedern der Gemeindeobrigkeit.

§2.

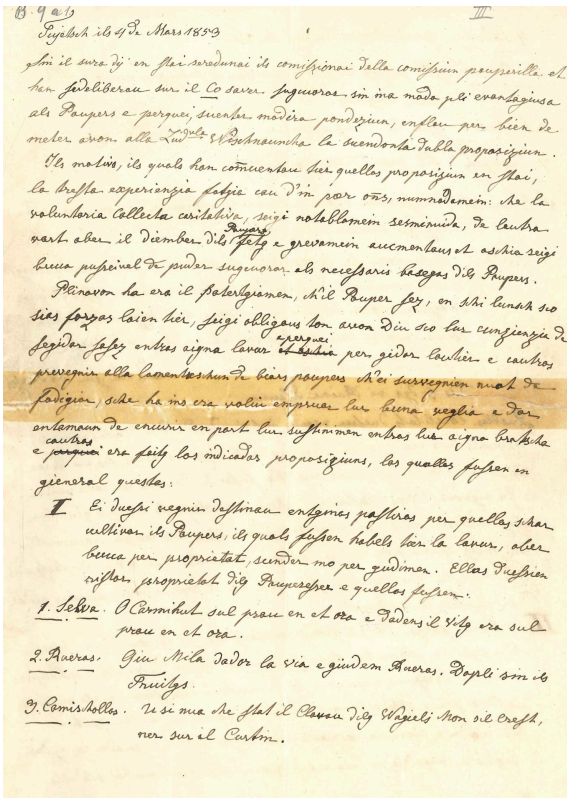
Die Forstverwaltung – Gemeindeobrigkeit – sorgt für die Handhabung und Beobachtung aller in vorliegender Forstordnung enthaltenen Bestimmungen und für Sicherung zweckmässiger Bewirtschaftung und Benützung der Gemeindewaldungen nach dem vom betreffenden Kreisförster für jedes Jahr zu entwerfenden Wirtschaftsplan, führt ein besonderes Protokoll, führt die Holzabgabe- und Frevellisten. Sie führt die Forstpolizei, überwacht die Fällung und der Holztransport, untersucht und bestarft die Übertretungsfälle, zieht Bussen und Taxen ein und legt alljährlich im Monat Juni der Gemeinde Rechnung ab.

1853 - Pauperesser, proposiziuns per megljar la situaziun dils paupers

Las contribuziuns voluntarias ein sesminuidas, il diember dils paupers e basignus ei carschius grevamein ed igl ei buca pli pusseivel da sustener sufficientamein ils paupers. Dils paupers vegn pretendiu ch'els seigien avon Diu obligai da sesez segidar entras atgna lavur. Perquei vegn destinau tocs pastira per schar cultivar quels ch'ei habels da luvrar. Era vid ina casa pauperila vegn gia patertgau, denton mo sche la vischnaunca anfla per bien da mirar per ina tala.

Tujetsch, ils 4 da mars 1853

Sin il sura di ein stai seradunai ils cumissiunai dalla cumissiun pauperila ed han sedeliberau sur il co saver succuorer sin ina moda pli avantagiusa als paupers e perquei, suenter madira ponderaziun, anflau per bein da metter avon alla ludeivla vischnaunca la suandonta dubla proposiziun.

Ils motifs, ils quals han commentau tier quellas proposiziuns ein stai la tresta exprientscha fatga cheu d'in per onns, numnadamein: che la voluntaria collecta caritativa, seigi notablamein sesminuida, da l'autra vart aber il diember dils paupers fetg e grevamein augmentaus ed aschia seigi buca pusseivel da puder succuorer els necessaris basegns dils paupers.

Plinavon ha era il patertgament, ch'il pauper sez, en schi lunsch sco sias forzas laian tier, seigi obligaus ton avon Diu sco lur cunscienza da segidar sesez entras atgna lavur e perquei per gidar leutier e cheutras prevegnir alla lamentaschun da biars paupers ch'ei survegnien nuot da fadgiar, sche ha ins era vuliu

empruar lur buna veglia e dar enta maun d'encurir en part lur susteniment entras lur atgna bratscha e cheutras era fatg las indicadas proposiziuns, las qualas fussen en general questas:

I. Ei duessi vegnir destinau entginas pastiras per quellas schar cultivar ils paupers, ils quals fussen habels tier la lavur, aber buca per proprietad, sunder mo per gudiment. Ellas duessien restar proprietad dil pauperesser e quellas fussen:

1. **Selva.** A Carmihut sul prau en ed ora e dadens il vitg ora sul prau en ed ora.
2. **Rueras.** Giu Mila dador la via e giudem Rueras. Dapli sin ils Trutgs.
3. **Camischolas.** U si nua che stat il clavau dil Vigeli Monn sil Crest ni sur il Curtin.
4. **Sedrun.** Giu Drun dadens la via.
5. **Bugnei.** Ol pastg Bagliel, suenter il prau giu e sut en sul prau Bagliel.
6. **Surrein.** Giu la Cungieppia.

7. **Cavorgia.** Sil prau dalla **Paliu Crap.**

8. **Tschamut.** Duess aunc vegnir intercuretq nua saver dar ora ni vender enzatgei suenter quella intenziun.

9. **Gonda.** Aschinavon che la cumissiun ha viu en ch'ils da **Gonda** seigi buca cumadeivel da saver dar pastira en loghens ch'ils paupers savessen vegnir tier cun il cullem, sche deigi per **Sedrun** e **Gonda** vegnir dau giul **Drun** ed en gliez cass duess ei vegnir indemnisau als da **Sedrun**, cun schar ira giu ils dretgs dils 5 dis vi **Ruina Plauna.**

Quellas localitads duessen vegnir inspizzadas da dus umens experts, ils quals lura era duessen stagiari ora ils loghens e sorts, sco era mirar sin la pastira da **Tschamut**, nua ch'ei fussi da dar ora ni saver vender.

En risguard dallas classenas, duessien quels als quals ei mess giu lur classena ni mirs, per encunter indemnizar ella cassa pauperila in miez rensch per tschuncheisma e nua ch'ei savess vegnir fatg mirs, sche duei la vischnaunca far far ed ils respectivs paupers gidar da dar neutier il material.

II. Aunc forsa d'in pli grond avantatg havess la cumissiun secartiu ch'ei fussi da fixar ina casa pauperila enten la quala ils paupers veramein basignus vegniessen pri e manteni cun fixar ad els entgina pastira per quella cultivar e lura succuorer cun auter agid. La moda e maniera co quella casa duessi vegnir rugalada en e survegilada, vegness ins lura era a proponer alla vischnaunca, sch'ella anfluss per il meglier da tschentari si quella.

Cun speranza pia che questas proposiziuns vegnien a vegnir bein ponderadas, ton per bien dalla ludeivla vischnaunca sco era per bien dils paupers e ch'il Segner benedeschi ton pli bein quella premura per agid e carezia cristianeivla en deliberaziun dalla ludeivla vischnaunca.

Ils protocols da vischnaunca da 1852/1853/1854 en connex cul pauperesser dattan plaid:

21 da mars 1852

Davart co serugalar cun ils paupers pigl onn ch'ha da vegnir, ei refretg da schar luvrar ora ina cumissiun e lura rapportar sin la vischnaunca.

21 d'uoerst 1852

Ariguard ils paupers ei era concludiu da prender si ina collecta voluntaria, classificar ils paupers, dar als veramein paupers. A quels aber che han sauna membra, snegar l'almosna, vul dir, quels che ein el stan da fadigiar siu paun. Vesa la cumissiun lura che la collecta voluntaria ei sufficienta da vegnir en agid als paupers, ei tier quella caschun per lura il temps da mirar sin tgei niev pei prender. La collecta duei vegnir tratga si questa jamna e sin sonda proxima vegnir dada en, nua che la cumissiun pauperila sin quei di ei danovamein cun ils collectonts vegnida clamada en.

12 da mars 1853

Ei era concludiu da dar ora zatgei pastiras per schar cultivar e runcar ora als paupers, buc aber sco proprietad, sonder mo per guder.

1. da matg 1853

Eis ei vegniu discussionau ditg e liung ariguard il dar ora pastira als paupers e suenter ina liunga discussun concludiu da mirar e spetgar tochen suenter Tschuncheismas, lura duei la caussa sin ina moda ni l'otra vegnir messa en moviment.

16 da matg 1853

Ei vegnida legida ora la cumissiun pauperila enten ils sequents persunals: Tumaisch Berther, Stiafen Schmedt, Giachen Fidel Cavegn, stalter Gion Andriu Berther, signur scarvon Monn e stalter Leci Mugli. Quels persunals dueien denter els leger ora in president. Era segnerfarrer ed ils auters spirituals, cun ils signurs geraus ein supplicai d'esser leutier

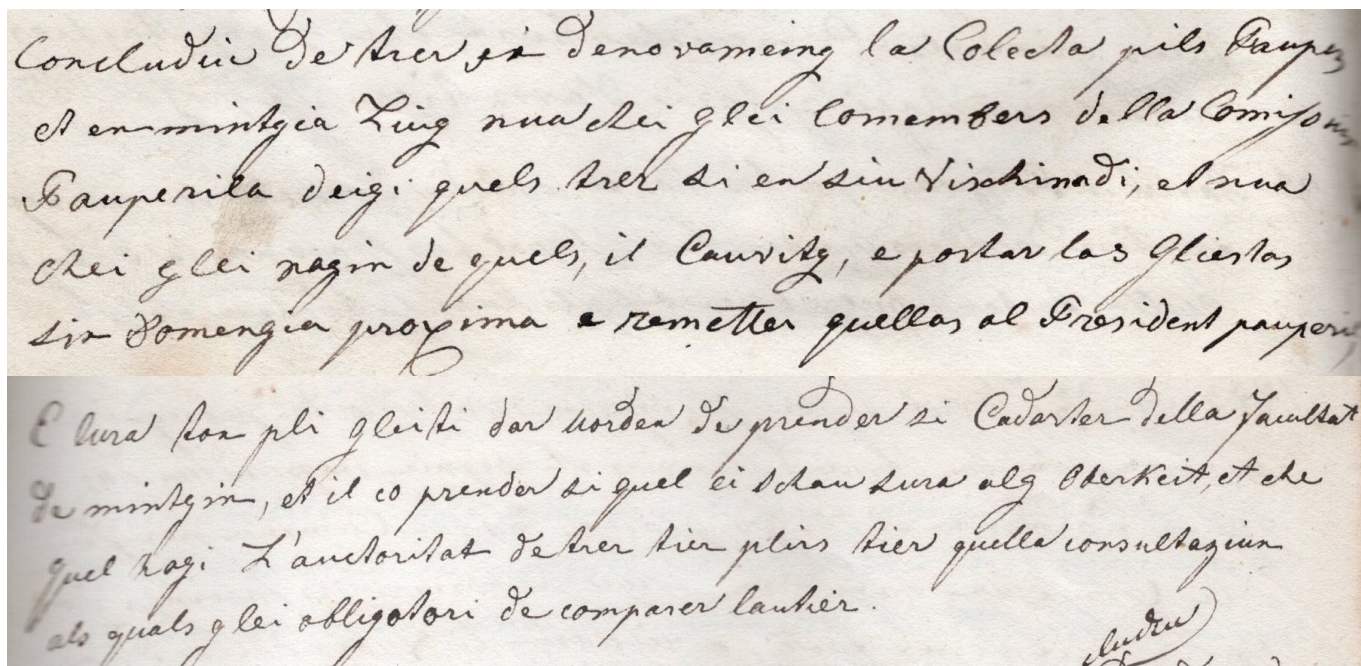
29 da matg 1853

Davart la cumissiun dils paupers, ni dils commembers che vulan buca esser tier quella, ei refretg.

22 da schaner 1854

Concludiu da trer si danovamein la collecta pils paupers ed en mintga liug nua ch'igl ei commembers dalla cumissiun pauperila, dueien quels trer si en siu vischinadi e nua ch'igl ei negin da quels, il cauvitg e purtar las gliestas sin dumengia proxima e remetter quellas al president pauperil.

E lura ton pli gleiti dar uorden da prender si cadaster dalla facultad da mintgin. Il co prender si quel ei schau sura agl obercheit e che quel hagi l'autoritat da trer tier plirs per quella consultaziun als quals gl'ei obligatori da cumparer leutier.

Concludiu da trer si danovamein la collecta pils paupers
ed en mintga liug nua chei glei commembers dalla cumissiun
pauperila deigi quels trer si en siu vischinadi; e nua
chei glei negin de quels, il cauvitg, e portar las gliestas
sin dumengia proxima e remetter quellas al president pauperil.

E lura ton pli gleiti dar uorden da prender si cadaster dalla facultad
da mintgin, e il co prender si quel ei schau sura agl obercheit, et che
quel hagi l'autoritat da trer tier plirs tier quella consultaziun
als quals gl'ei obligatori da cumparer leutier.

Cudisch da protocols da vischnaunca (1851 – 1856 e 1865-1881) sut datum dils 22 da schaner 1854.

1855 – Cunfins, untgidas e stagiari las alps

Sto esser ch'ils cunfins dallas alps mavan en emblidonza ni che las marcaziuns da talas svanevan entras la natira. Aschia ston ils cunfins adina puspei vegnir renovai e cunfinai da niev. - Impurtonta ei era mintgamai l'untgida da mintga alp. En cass da bischas ston ils pasturs saver nua sevolver cul muvel. - Era il stagiari mintga alp s'udeva mintga tons onns sco tractanda sin vischnaunca. Entras il stagiari vegneva definau cons tiers mintga alp astga cargar.

Anno 1855 ein las alps partidas giu e terminadas sin sequenata moda.

Val gauda l'entira **Val Val** cun il **Tiarms** tochen oragiu sum il **Stavel da Muschaneras** e dil **Stavel Muschaneras** naven tochen ora encunter las **Pegnas**, sco era las **Puzzas dil Lag**, ei aber entelgiu che tochen ils stiarls ein buca i a **Maighels**, pon ils da **Tiarms** buca guder las **Muschaneras** e las **Puzzas dil Lag**, ni quei che penda encunter **Muschaneras**, bein aber suenter pon las **Muschaneras** e las **Puzzas dil Lag** vegnir gudidas ensemen encunter ils da **Val Giuv**. Las **Pallas da Tschagrün** sur il trutg da **Puzza Pintga**, las **Bostgias** cun ils da **Val Giuv** ensemen, sco il **Stavel dil Bostg** taglia via encunter **Plaunca Biala**, ni sco il fistatg da **Plaunca Biala** e naven dil **Stavel dil Bostg**, quei vul dir giudem taglia viagiu encunter **Crest da Tiarms** e via suenter il trutg che va via encunter il **Crap Gries da Milez Sut**.

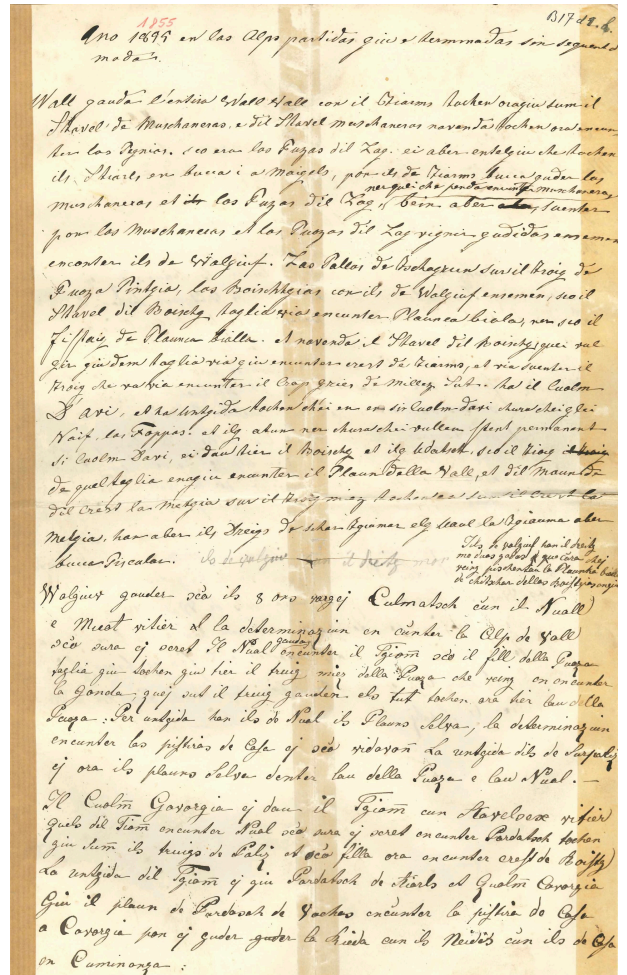
Il **Cuolm da Vi**, ha untgida tochen ch'ei sin **Cuoml da Vi** cura ch'igl ei neiv, las **Foppas** ed igl atun ni cura ch'ei vulan stend permanent si **Cuolm da Vi**, ei dau il **Bostg** ed igl **Udatsch** sco il trutg da quel taglia enagiu encunter il **Plaun dalla Val** e dil maun dil **Crest la Metga** sur il trutg miez tochen en sum il **Crest la Metga**, han aber ils dretgs da schar tgaumar egl **Uaul la Tgauma**, aber buca pascular.

Val Giuv gauda sco ils otg onns vargai **Culmatsch** cun il **Nual** e **Mut** vitier, la determinaziun encunter l'**Alp da Val** sco sura ei scret. Ils da da **Val Giuv** han il dretg mo duas gadas e quei cura ch'ei vegn paschentau la **Plaunca Biala** da catschar dallas **Bostgas** enagiu.

Il **Nual** gauda encunter il **Tgom** sco il fil dalla **Puzza** taglia giu tochen giu tier il trutg miez la **Puzza** che vegn encunter la **Gonda**, quei sut il trutg gaudan els tut tochen ora tier l'aua dalla **Puzza**. Per untgida han ils da **Nual** ils **Plauns Selva**, la determinaziun encunter las pastiras da casa ei sco vidavon.

L'untgida dils da **Surpalits** ei ora ils **Plauns Selva** denter l'aua dalla **Puzza** e l'aua **Nual**.

Il **Cuolm Cavorgia** ei dau il **Tgom** cun **Stavelsecs** vitier, quels dil **Tgom** encunter **Nual** sco sura ei scret encunter **Pardatsch** tochen giusum ils trutgs da **Palits** e sco fila ora encunter **Crest da Bostg**.

L'untgida dil **Tgom** ei giu **Pardatsch da Stiarls** e **Cuolm Cavorgia** giu il **Plaun Pardatsch da Vaccas** encunter la pastira da casa, a **Cavorgia** pon ei guder la **Rieda** cun ils **Neidis** cun ils da casa en cuminonza.

Las alps da vaccas ein stagiadas sco suonda:

Val Val cun il Tiarms ei stagiou	310
Val Giuv cun Nual, Mut e Culmatsch	265
Cuolm Cavorgia cun il Tgom e Stavelsecs	152
Total	727

Maighels e **Surpalits** ei stagiou 175 stiarls.

Il **Caschlè** cun las duas vals **Mila** e **Strem** 160, quei fuss 80 per val.

Ils da **Strem** pon guder da maun da **Valtgeva** tochen il **Drun da Plaunca Mala**, da l'auter maun tochen ils **Bauns** e quei tochen miez settember e lura dil maun da **Valtgeva** tochen ils **Dutgs da Valtgeva**, da l'auter tochen il **Crest digl Uaul Siaras**. Per untgida en cass da neiv oragiu la **Gonda Dadens**, untgida cura ch'ei sil **Cuolm da Caschlè** tuts ensemen han ei giu igl **Uaul Flurin**, sch'ei tuornan aunc pli sil **Cuolm da Caschlè**, ston ei succesivamein turnar ensi suenter la neiv. El cass ch'ei turnassen buca pli a **Caschlè**, sche ston ei quels zavrar, ils da **Mila** ira encunter lur alp ed ils da **Strem** era ira vinavon encunter **Strem**.

Untgida per la **Val Mila** ei oratier il clavau la **Tschuppina** cun igl **Uaul Flurin** e **Mila**.

Otg dis avon cargar duei vegnir caschau en neginas alps da vaccas, oreifer sin il **Tgom, Strem** e **Mila** ei era scumandau ed era **Caschlè**.

Las nuorsas dueien vegnir cargadas quater dis avon las vaccas.

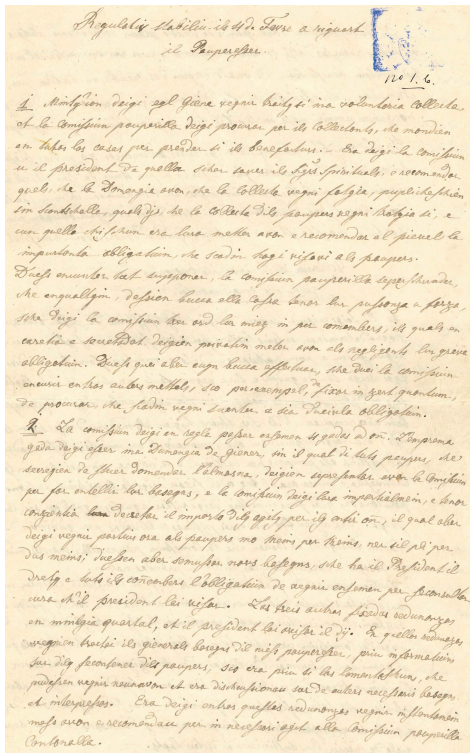
En cass che quels pursanavels da **Va Val** e **Val Giuv** stuessen vegnir oragiu per temps da neiv, sche han quels buca il dretg da turnar dils praus enasi entochen ch'il fein ei buca fatgs.

Da brattar l'alp ei era schau tier cun adual diember da tiers.

A **Surpalits** duei era puder vegnir caschau entochen cargar.

1855 - Regulativ ariguard il pauperesser

Igl onn 1853 han ils vischins ponderau co ei fussi pusseivel da sustener ils paupers dalla val. La soluziun ei vegnida anflada cun surdar ad els tocs pastira per schar cultivar. Cul regulativ da 1855 vegn la lavur dalla cumissiun pauperila prezisada, co ella duei agir en favur dils paupers. L'organisaziun dalla spenda da sal e da graun vegn reponderada ed adattada. Als paupers vegn scumandau da betlegiar da casa tier casa.

Regulativ stabiliu ils 4 da fevrer ariguard il pauperesser

1. Mintg'onn duei il schaner vegnir tratg si ina voluntaria collecta e la cumissiun pauperila duei procurar per ils collectants, che mondien en tut las casas per prender si ils benefactors.

Era duei la cumissiun u il president da quella schar saver ils signurs spirituals e recumandar a quels, che la dumengia avon che la collecta vegni fatga, publicar sin scantschala quels dis che la collecta dils paupers vegni tratga si e cun quella caschun era lura metter avon e recumandar al pievel l'impurtonta obligaziun che scadin hagi visavi als paupers. Duess encounter tut supponer, la cumissiun pauperila seperschuader ch'enqualin dettien buca alla cassa tenor lur pussonza e forza, sche duei la cumissiun tre ord lur miez in per commembers, ils quals en carezia metter avon als negligents lur greva obligaziun. Duess quei aber aunc buca effectuar, sche duei la cumissiun encurir entras auters mettels, sco per exempel da fixar in cert quantum, da procurar che scadin vegni suenter a sia dueivla obligaziun.

2. La cumissiun duei en regla passar ensemen quater gadas ad onn. L'emprema gada duei esser ina dumengia da schaner, sin il qual di tuts paupers, che secreian da stuer dumandar l'almosna, dueien sepresentar avon la cumissiun per far entellir il basegns e la cumissiun duei lura imparzialmein, e tenor cunscienza decretar igl importo digl agid per igl entir onn, il qual aber duei vegnir partius ora als paupers mo meins per meins, ni sil pli per dus meins, duessen aber semussar novs basegns, sche ha il president il dretg e tut ils commembers l'obligaziun da vegnir ensemen per seconsultar cura ch'il president lai visar. Las treis autras fixadas radunonzas ein mintga quartal ed il president lai avisar il di. En quellas radunonzas vegn tractau ils generals basegns da nies pauperesser, priu informaziun sur dil secuntener dils paupers, sco era priu si las lamentaschuns che pudessen vegnir neunavon ed era discussionau sur d'auters necessaris basegns ed interpresas. Era duei entras questas radunonzas vegnir instantamein mess avon e recumandau per in necessari agid alla cumissiun pauperila cantunala.

3. La repartiziun dalla spenda da sal e graun duei vegnir fatga cun las autras resursas dalla collecta voluntaria e zuar ton sco pusseivel ulivamein tier mintga benefactor, ils quals dueien dar rauba en natira per la clamada. Duessi sin la fin digl onn vanzar enzatgei, sche duei quei avanzament vegnir mess en capital tier augmentaziun dil fondo pauperil.

4. La cumissiun pauperila duei per tuttas radunonzas, sco per autras breigias, che crodan en vischnaunca far gratis e per amur da Diu, duess ei aber curdar en enqual breigia u interpresa en vischnaunca, ch'in u l'auter dils commembers lessen buca surprendre, sche duei ei vegnir obligau cun la sort, e mo sche tals stuessen impunder daners, vegnir bonificai.

Ulteriur susteniment dils basignus ord generals emoluments (*entradas*)

1. Ei duei vegnir fixau entgins loghens pastiras da segar fein a pastg, sco era determinar entgins loghens per schar spelar, ni segar, sco ei sa vegnir gudiu e nominativamein detg a mintga famiglia u individi, tgei seigi siu da guder e lura vegnir fatg public, che tals loghens seigien destinai per ils basignus e che negin auter hagi da seprofitar, bein aber remarcau ch'ils s.v. tiers hagian ils medems dretgs sco tochen uss, era duei vegnir dau ora damaneivel en mintga vischinadi in toc pastira als paupers per cultivar ed a norma sco quei che mintgin cultivescha e runcar ora il toc ad el fixau, duei la cumissiun determinar per cons onns quei funs u pastira duei restar a quels u quel per sia lavur fatga. Era restan las medemas pastiras cultivadas per gudiment dil medem basignus entochen che la cumissiun pauperila, suenter midada da basegns e circumstanziass, midar u prender naven.

Quella resursa da quels emoluments duei la cumissiun calcular cun la collecta ed auter susteniment en maniera tala, che ton il spelar ni segar ed agricultura, vegni exactamein tratg en consideraziun. Era duei la cumissiun ver atenziun e bein observar, sche quels als quals ei vegni dau enta maun da luvrar e da senezegiar cun lur lavur, flissiamein, e tenor lur pusseivladad lavurien e segidien, duess ei aber seresultar, che tals sefagessen culpeivels da smarschadetgna, sche duei a quels senza negin risguard vegnir retratg l'almosna e schau sura a quels d'encurir lur susteniment en auters loghens.

2. Per ton sco pusseivel dar in'entschatta tier in fundum, sche duei ei schon sin primavera proxima vegnir vendiu entginas pastiras damaneivel da funs, ni era enqual toc approximau cumadeivel. Per stigliar ora quels loghens, sco era quels miserar e far ina schazegiada, sco era dessignar ils loghens da cultivar, segar e spelar, duei mintga vischinadi fixar dus umens, ton sco pusseivel entelgeivels, ils quals lura la cumissiun pauperila e destinescha ils loghens nua ch'els han d'ira per dessignar las sura numnadas pastiras. En recumpensa da lur fadigia dueien ils vischinadis schar trer giu els tenor ils dis, sco els han d'ira, giud las solitas lavurs cuminas da vischinadi. Il resultat da quei duei vegnir proponius e rapportaus alla ludeivla vischnaunca.

3. Las pastiras dessignadas da segar e spelar vegnan annualmein dalla cumissiun pauperila distribuidas denters ils basignus.

4. Per saver rugalar la spenda da sal dueien ils geraus igl onn present, cura ch'ei vegn priu giu il quen dallas baselgias, ir atras ils rodels dils davers e dar in pareri, co la distribuziun savessi esser pli avantagiusa.

5. La spenda da graun, che vegn distribuida sco la collecta, duei era vegnir distribuida gratis, quei ei per nuot, per amur da Diu e sin quels dis che quella vegn dada ora, sche dueien ils paupers che pon esser, esser presents a bun'ura tiels uffecis en baselgia parochiala, per suenter lur sogn duer rugar e sacrificar per ils benefactors.

6. Cun quei duei esser a tuts basignus scumandau d'ira per las casas a rugar sut negin pretext (*stgisa*), e quei sut peina da castitg e negin ei a quels obligaus da dar a quels enzatgei. Duess ei esser entgins malobedeivels, che massen per l'escha, sche dueien quels tals vegnir clamai avon l'emprema radunonza dalla cumissiun pauperila.

Duess ei aber schabegiar, ch'in ni l'auter basignus curdass en urgents basegns, enten ils quals el savess buca sustener cun il fixau agid, sche dueien tals s'adressar tier il president e quel seigi lura da sesez, u cun trer tier in u l'auter dalla cumissiun, per il mument disponer u schar vegnir tier enzatgi, bein aber rapportar tgei ch'ei seigi dau ed a tgi e sut tgei circumstanziass.

7. Finalmein duei vegnir dau mintg'onn in exact quen dall'entira administraziun alla ludeivla vischnaunca.

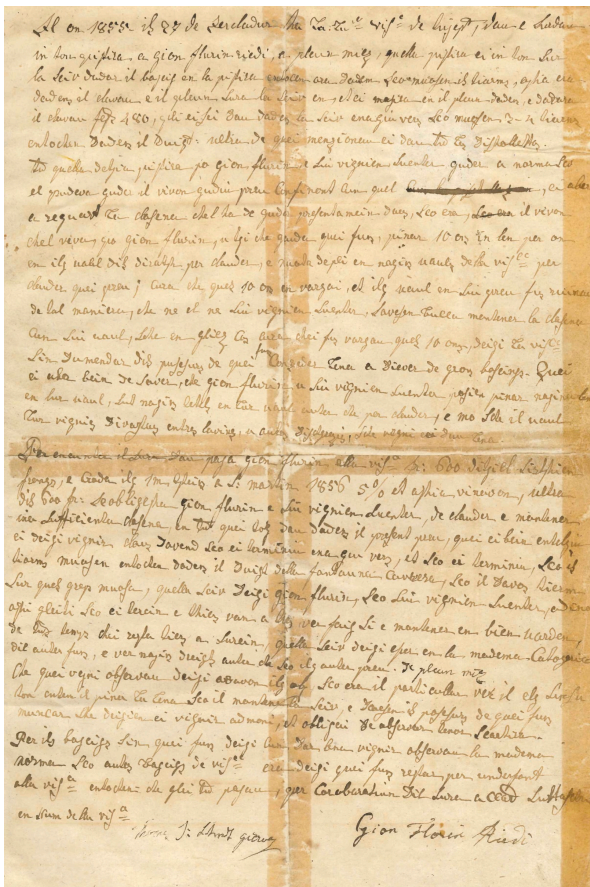
Ch'il sura regulativ seigi ils 9 d'avrel 1855 d'ina ludeivla vischnaunca vegnius approbaus, atesta

Hans Giachen Beer, genau

1855 - Pastira a Gion Flurin Riedi a Plaun Miez

Ina resursa finanziaria per la vischnaunca ei adina puspei la vendita da pastira ella vischinonza da praus e pradas. Quei possibilitava a vischins dad engrondir favorei olamein il diember da praus e la carschen dalla raccolta. Aschia engrondescha Gion Fluri Riedi siu prau a Plaun Miez cun cumprar pastira dalla vischnaunca. El paga 600 francs e sto setener vid certas cundiziuns che la vischnaunca fa. Il deiver da lenna da clauder vegn precisada claramain el contract.

Vischnaunca surdat pastira a Gion Flurin Riedi a Plaun Miez

Igl onn 1855, ils 27 da zercladur, ha la ludeivla vischnaunca da **Tujetsch** dau e surdau in ton pastira a Gion Flurin Riedi en **Plaun Miez**. Quella pastira ei in ton sur la seiv dador il baghetg en la pastira entochen ora dadem sco muossan ils tiarms, aschia era dadens il clavau ed il plaun sura la seiv en ed ei mesira en il plaun dadens e dadoren il clavau fests 480. Eis ei dau dadens la seiv enagiuviers sco muossan 3 - 4 tiarms entochen dadens il dutg: ultra da quei menziunau ei dau tut las **Dischallettas**. Tut quella detga pastira po Gion Flurin e siu vegnentsuenter guder a norma sco el pudeva guder il vivon gudiu prau confinont cun quel, ei aber ariguard la classena ch'el ha da guder presentamein duess, sco era il vivon ch'el veva giu Gion Flurin u tgi che gauda quei funs, pinar 10 onns in lenn per onn en igl **Uaul dil Diratsch** per clauder e nuota dapli en negins uauls dalla vischnaunca per clauder quei prau; cura che quels 10 onns ein vargai, ed igl uaul en siu grau fuss ruinaus da tala maniera che ni el niu siu vegnentsuenter, savessen buca mantener la classena cun siu uaul, sche en gliez cass cura ch'ei fuss vargau quels 10 onns dueigi la vischnaunca sin dumandar dils possessurs da quei lura conceder lenna a diever da gronds basegns. Quei ei aber bein

da saver che Gion Flurin u siu vegnentsuenter possien pinar negina lenna en lur uaul, sut negins tetels en lur uaul, auter che per clauder e mo sch'igl uaul lur vegness devastaus entras lavinas u autras disgrazias, sche vegni ei dau lenna. Perencunter il sura dau paga Gion Flurin alla vischnaunca frs. 600, ditgel sistchien francs e croda igl emprem tscheins da s. Martin 1856, 5%, ed aschia vinavon, ultra dils 600 frs. s'oblighescha Gion Flurin e siu vegnentsuenter da clauder e mantener ina sufficienta classena en tut quei toc dau dadens il present prau, quei ei bein entelgiu, ei duei vegnir claus naven sco ei terminau enagiuviers e sco ei terminau sco ils tiarms muossan entochen dadens il **Dutg dalla Fontauna Cabrera**, sco il davos tiarm sur quei grep muossa. Quella seiv dueigi Gion Flurin sco siu vegnentsuenter, adina aschigleiti sco ei terren e tiers van a bass, ver fatg si e mantener en bien uorden da tut temps ch'ei resta tiers a **Surrein**, quella seiv dueigi esser en la medema categoria dils auters funs e ver negins dretgs auter che sco igl auter prau, il **Plaun Miez**. Che quei vegni observau, dueigi oravon igl obercheit, sco era il particular ver igl egl sissu, ton enten il pinar la lenna sco il mantener la seiv e dueigien ils possessurs da quei funs muncar, sche dueigien ei vegnir admoni ed obligai d'observar tenor scartira. Per ils baghetgs sin quei funs dueigi cun dar lenna vegnir observau la medema norma sco auters baghetgs da vischnaunca, era dueigi quei funs restar per underfand alla vischnaunca entochen ch'igl ei tut pagau.

Per corroboraziun (confirmaziun) dil sura accord suttascrivan en num dalla vischnaunca
Thomas Joseph Schmed, genau

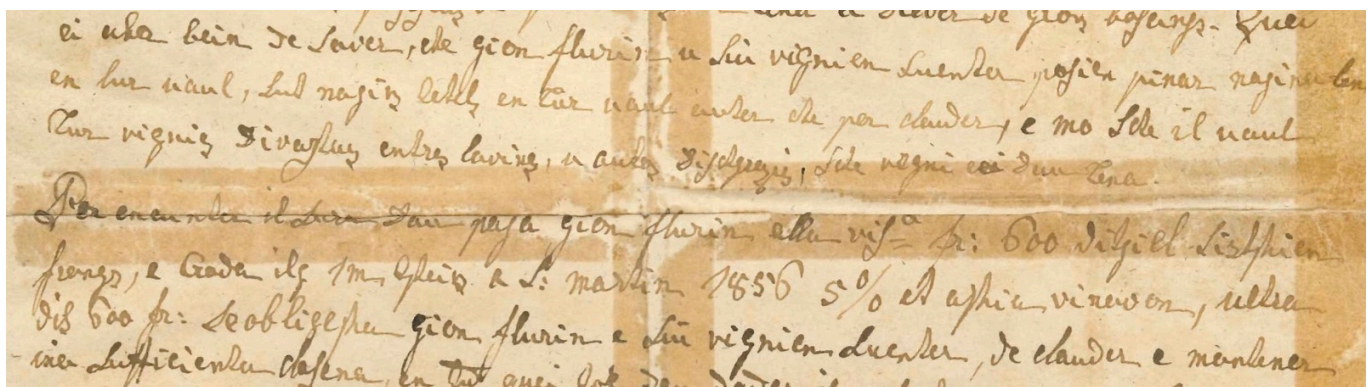
Il cumprader

Gion Florin Riedi

(Gion Flurin Riedi, naschius 09-09-1802 (fegl da Gion Fidel e Barbara Catrina Berther), dunna Maria
Margareta Decurtins 19-10-1806; ils affons ella dumbraziun da 1850: Gion Crist 1830-1896, Gion Fidel
1837 e Giusep Flurin 1839-1906.)

Seiv cun classena a **Plaun Miez**

Ina remarca pertuccont quei document da pupi.

Ils onns 1960 ein biars da nos documents da pupi egl archiv communal vegni culai cun cola
transparenta. Quei secapescha beinmanegiond e pil bien dalla caussa! Cheu ein las
consequenzas da quei tractament bein veseivlas. La cola ei cul temps vegnida secca e lu curdada
naven e schau anavos ina sdrema melna macorta! Quei che vegn fatg oz ha in di forsa
semegliontas consequenzas, ni mendras!